

Alkoholvering - riktlinje

Dokumentinformation

Dokumenttyp: Riktlinje

Antagande diarienummer, beslutsparagraf (första beslutsdatum):

KS/2013:351 § 59 (2017-05-11)

Antagen av: Kommunfullmäktige

Senast reviderat diarienummer, beslutsparagraf (beslutsdatum):

MBN/2023:1369 § 179 (2023-11-16)

Giltighetstid: 2023-11-22 – Gäller tills vidare

Gäller för målgrupp: Sektor Ledning och verksamhetsstöd

Dokumentansvarig i förvaltningen: Sektorchef Ledning och Verksamhetsstöd

Kontakt om styrdokument:

Kommunförvaltningens stab, telefon 0304-33 40 00, e-post: kommun@orust.se

Innehåll

Dokumentinformation	0
Inledning	2
Riktlinjens syfte och målsättning med kommunens riktlinjer	2
Kommunens informationsskyldighet	2
När krävs serveringstillstånd	3
När krävs det inte serveringstillstånd	3
Handläggning och ansökningsavgifter	3
Tillståndsavgifter	4
Kunskapsprov	4
Remisser och remissyttranden	5
Matutbud, köksutrustning och serveringslokal/yta	6
Olägenhet på grund av serveringsstället placering eller andra skäl	8
Ansvarsfull alkoholservering	8
Serveringstider	9
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och till slutna sällskap	10
Cateringverksamhet	11
Pausservering	11
Kryddning av spritdryck för servering som snaps	11
Provmakning av alkoholhaltiga drycker	11
Rumsservering på hotell och minibar	12
Tillsyn	12
Sanktioner vid lagöverträdelser	13
Servering och försäljning av folköl	13
Tillsyn av folkölsförsäljning	14

Inledning

I Orust kommun är Miljö och byggnadsnämnden handläggande och beslutande myndighet när det gäller tillstånd, tillsyn och sanktioner enligt alkohollagen. Länsstyrelsen i Västra Götaland utövar tillsyn över kommunens handläggning. Folkhälsomyndigheten har det övergripande nationella tillsynsansvaret.

Sedan 1 januari 2011 gäller Alkohollag (2010:1622). I 8 kapitlet 9 § framgår att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och tillhörande föreskrifter samt att kommunen ska ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Riktlinjens syfte och målsättning med kommunens riktlinjer

Alkohollagen är en skyddslagstiftning för att begränsa de skador som alkohol kan orsaka. En utgångspunkt i den svenska alkoholpolitiken är att skyddet för människors hälsa bör gå före företagsekonomiska och näringspolitiska intressen.

Serveringsbestämmelserna i 3 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622), bygger på det allmänna kravet att försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Vidare framgår av 8 kap. 20 § alkohollagen (2010:1622) att ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks vid servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.

Enligt lagstiftaren har kommunerna skyldighet att utforma riktlinjer utifrån vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter. Kommunen kan i dessa riktlinjer ange vilka lokala hänsyn som ska tas när det gäller tillståndsgivningen. Riktlinjerna ska vara beslutade av miljö- och byggnadsnämnden och vara tillgänglig på kommunens hemsida för såväl den som söker tillstånd som för allmänheten.

Kommunens riktlinjer ska bidra till att servering av alkohol på restauranger sker på ett ansvarsfullt sätt. Med en återhållsam alkoholkonsumtion skapas förutsättningar för en minskning av skadliga effekter och för en trygg restaurangmiljö på Orust. Riktlinjerna ska skapa förutsättning för likabehandling av ansökningar om serveringstillstånd. Varje enskild ansökan ska prövas för sig, vilket kan leda till olika beslut. Den sökande ska med hjälp av riktlinjerna kunna se vad som gäller i kommunen och utifrån detta förutse om en planerad etablering kan ges serveringstillstånd. Om en prövning av en ansökan om serveringstillstånd leder till ett avslagsbeslut kan kommunen inte hänvisa till riktlinjerna utan måste då konkretisera vilka omständigheter som lett till beslutet, exempelvis avrådan från någon av remissinstanserna.

Kommunens informationskyldighet

Enligt 8 kap. 9 § alkohollagen ska kommunen tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Kommunen har skyldighet att informera om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande författningar. Informationen kan fås genom kontakt med kommunens alkoholhandläggare eller via kommunens hemsida. Kommunens uppgift är också att vägleda och ge stöd vid ansökan samt kontrollera att tillståndshavaren följer de regler och förordningar som gäller vid servering av alkoholdrycker.

När krävs serveringstillstånd

För servering av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat krävs, enligt 8 kap. 1 § första stycket alkohollagen, tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd). Enligt 8 kap. 2 § alkohollagen kan serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller till förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd). Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker enligt 8 kap. 6 och 7 § § kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Tillstånd krävs när servering av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat sker med ett vinstintresse. Detta gäller servering såväl till allmänheten som till slutet sällskap.

När krävs det inte serveringstillstånd

Enligt 8 kap 1 a§ krävs inte serveringstillstånd om samtliga tre punkter nedan är uppfyllda.

- servering sker vid ett enstaka tillfälle för vissa i förväg bestämda personer och
- servering sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna och
- servering anordnas i andra lokaler än där det normalt sker yrkesmässig försäljning av alkohol eller lättdrycker

Handläggning och ansökningsavgifter

Enligt 8 kap. 12 § alkohollagen får serveringstillstånd meddelas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag. Sökanden ska också genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Sökanden ska också visa att serveringsstället uppfyller kraven i 8 kap. 15-16 § § alkohollagen, där det bland annat finns angivet att serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla ett varierat utbud av lagade eller på annat sätt tillredda rätter. Serveringsstället ska vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska kommunen fatta beslut i ärenden om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut ska kommunen informera de sökande om skälen till att handläggningstiden förlängs. Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Enligt 8 kap. 10 § alkohollagen får kommunen ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Aktuell taxa för ansöknings- och tillståndsavgifter finns angiven

på kommunens hemsida. Kommunen tillståndsavgifter justeras årligen enligt Prisindex för kommunal verksamhet (PKV).

När ansökan inkommit görs en bedömning om den är komplett. Saknas handlingar informeras sökande om detta. Om inte nödvändiga handlingar finns tillgängliga för kommunens utredning kommer handläggningstiden att förlängas. Det är därför viktigt att vara ute i god tid med en komplett ansökan. Anvisningar om vilka handlingar som ska ingå i ansökan, blanketter och uppgift om ansökningsavgiftens storlek tillhandahålls av kommunen.

I ansökningsärenden är det den sökande som har bevisbördan. Det innebär att det kan finnas skäl att avvisa ansökan om sökanden inte kommer in med det underlag som kommunen har begärt. Avgift för prövning av ansökan betalas när ansökan skickas in till kommunen, kvitto på inbetalningen bifogas ansökan.

Ungefärliga handläggningstider efter det att ansökningshandlingarna är kompletta:

- Stadigvarande serveringstillstånd: 12 veckor.
- Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten: 6 veckor.
- Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap: 4 veckor
- Förändring av befintligt serveringstillstånd: 4-8 veckor.
- Anmälan om cateringtillfälle, provsmakning, kryddning av spritdryck: 2 veckor.

Tillståndsavgifter

Enligt 8 kap. 10 § alkohollagen får kommunen ta ut avgift för prövning av lämpligheten vid ansökan samt för tillsyn enligt 9 kap. av den som har serveringstillstånd. Kommunens uttag av tillståndsavgift är baserat på självkostnadsprincipen som regleras närmare i kommunallagen. Det innebär att avgifterna är satta på ett sådant sätt att kommunen inte ska tillföras en vinst utan avgifterna ska endast finansiera de direkta och indirekta kostnader som kommunen har för verksamheten. Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader, material, utrustning, försäkringar med mera. Indirekta kostnader kan vara lokal-, kapital- och administrationskostnader.

Kommunens tillståndsavgift är uppdelad i en fast del, samt en rörlig del. Den rörliga delen är baserad på den omsättning som redovisas i den restaurangrapport som tillståndshavare är skyldig att lämna in till kommunen efter varje verksamhetsår. Den rörliga avgiften debiteras därför året efter verksamhetsåret. Den fasta delen debiteras varje kalenderår som alkoholtillstånd finns.

Om ej restaurangrapporten inkommer i tid, senast den 1 mars varje år, skickas två påminnelser ut. Påminnelse medför en förseningsavgift samt en erinran.

Om rapporten ändå uteblir, debiteras högsta avgiftsklass avseende omsättning, samt förseningsavgifterna. Om rapporten helt uteblir innebär det dessutom att kommunen inleder en utredning som kan leda fram till att serveringstillståndet återkallas.

Kommunens tillståndsavgifter justeras årligen enligt Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) oktober. Aktuell taxa finns angiven på kommunens hemsida.

Kunskapsprov

Kommunen ska vid sin prövning av sökandes kunskaper i alkohollagen använda sig av prov som framtagits av Folkhälsomyndigheten. Provet är webbaserat och bokas och utförs hos kommunen. Den som gör kunskapsprovet inhämtar på egen hand kunskaper genom att exempelvis gå en kurs i alkohollagen hos något privat utbildningsföretag eller genom självstudier. Kommunen

tillhandahåller inte någon utbildning i alkohollagen inför kunskapsprovet. Ett godkänt kunskapsprov gäller i fem år.

Kunskapsprov för serveringstillstånd omfattar fyra områden;

- alkoholpolitik,
- servering,
- tillsyn
- mat och utrustning.

När det gäller prov avseende pausservering och provsmakning av alkoholdrycker har avsnittet om mat och utrustning tagits bort och detta prov består således av tre områden.

Prov avseende ansökan om stadigvarande tillstånd till allmänheten, samt ansökan om stadigvarande cateringtillstånd till slutet sällskap – 60 frågor.

Prov avseende ansökan om tillfälligt tillstånd till allmänheten och stadigvarande tillstånd till slutet sällskap – 44 frågor.

Prov avseende ansökan om tillfälligt tillstånd till slutet sällskap – 28 frågor.

Prov avseende ansökan om tillstånd för pausservering och provsmakning – 28 frågor.

Den tid man har på sig att fullgöra provet är 90 minuter. Efter genomfört prov tas resultatet fram. Det bör poängteras att kommunen inte kan se resultaten när det gäller enskilda frågor utan bara det totala resultatet och om den sökande är godkänd eller inte. För ett godkänt resultat krävs 75 % rätta svar inom varje område. Sökanden ska ges möjlighet till omprov. Om den sökande inte blir godkänd efter tre prov kan serveringstillstånd inte meddelas.

Provet kan göras på svenska, engelska eller arabiska. Om sökanden inte behärskar något av dessa språk, kan styrka påtagliga läs- eller skrivsvårigheter eller har andra särskilda skäl, är det tillåtet att avlägga provet muntligen och om tolk anlitas ska denne vara auktoriserad. Provtiden för ett muntligt prov är högst 120 minuter. För ett muntligt prov med tolk är tiden högst 150 minuter. För den som har läs- eller skrivsvårigheter är tiden högst 150 minuter.

Avgift för kunskapsprov betalas inför varje provtillfälle. Kvitto på inbetald avgift meddelas kommunen innan provet skrivs.

Remisser och remissyttranden

Enligt 8 kap. 11 § alkohollagen får en ansökan om stadigvarande serveringstillstånd inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten.

Med stöd av 9 kap. 8 § fjärde stycket alkohollagen kan kommunen begära in uppgifter som behövs vid tillståndsprövningen från Polismyndigheten samt Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter. När det gäller stadigvarande tillstånd skickar kommunen alltid ansökan med tillhörande handlingar på remiss till:

Skatteverket och kronofogdemyndigheten, som i sina remissvar till kommunen ska yttra sig om den sökandes ekonomiska skötsamhet. Detta innebär att dessa myndigheter lämnar uppgifter om eventuella restföringar, betalningsuppsmaningar samt beslut om kontrollavgifter. Vidare lämnas uppgifter om inkomst av kapital, över- och underskott av näringsverksamhet, inkomst av tjänst,

om företrädare för bolaget har deklarerat eller inte samt förekomsten av F-skattsedel. Skulder i allmänna och enskilda mål.

Polismyndigheten, som har att meddela om den sökande är aktuell eller har varit aktuell i polisregistret för brott som kan ha betydelse för om tillstånd kan ges. Dessutom ska polismyndigheten yttra sig om ordningsstörningar vid serveringsställets samt den sökta serveringstiden. Myndigheten ska också meddela om det ställs krav på ordningsvakter. Polismyndigheten kan också lämna uppgifter om personer med betydande inflytande i rörelsen, exempelvis finansiärer, samt ha uppfattningar om misstänkta bulvanförhållanden med mera.

Miljöenheten, som har att bedöma om tänkt verksamhet riskerar att medföra olägenheter i form av ljudstörningar, samt om lokalen är godkänd för tänkt matlagning och registrerad som livsmedelsanläggning.

Räddningstjänsten, som har att bedöma ansökan utifrån brandskyddssynpunkt och utrymningsvägar. I ansökan ska anges hur många gäster som ska vistas i serveringslokalen. Räddningstjänsten ska utifrån denna uppgift göra en bedömning om gästantalet kan anses rimligt utifrån brandsäkerhetsaspekten. Det är därför viktigt att det till ansökan bifogas skalenliga ritningar med tänkt möblering samt utrymningsvägar. Redogör för vilka dörrar och beslag som finns och märk ut nödbelysning samt vägledande markering på ritningen. Beskriv om det finns brandtekniska installationer och avskiljningar samt vilken släckutrustning som finns. Om gasol hanteras av verksamheten och inte är anmäld ska tillstånd sökas hos räddningstjänsten. Godkänt protokoll gällande IM kanal ska finnas.

I vissa fall kan det också vara nödvändigt att kontakta andra instanser som till exempel bygglovsenheten och omsorgsenheten.

Även en kreditupplysning via Credit Safe görs på de personer som har betydande inflytande i bolaget (PBI), samt på de företag de företräder.

Utifrån de handlingar och remissvar som kommit in görs en utredning om de kriterier som krävs för att få ett serveringstillstånd är uppfyllda. Särskild vikt läggs vid bedömning av risk för alkoholpolitiska olägenheter. Om sådana bedöms uppstå kan kommunen avslå ansökan även om alla andra kriterier för serveringstillstånd är uppfyllda. Om det under utredningen framkommer uppgifter som kan vara negativa för den sökande, ska denne ges möjlighet att bemöta uppgifterna. Detta anges i 17 § Förvaltningslagen.

Matutbud, köksutrustning och serveringslokal/yta

Enligt 8 kap. 15 § alkohollagen får stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten endast medges om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23:00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter. Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller för servering till slutet sällskap. Skälet till att matkravet finns är alkoholpolitiskt. Om alkoholen intas tillsammans med mat blir berusningen mindre. Kommunen ska aldrig meddela tillstånd om antalet sittplatser inte uppfyller kravet som ställs i alkohollagen.

Matsservering är alltså ett grundläggande krav för att erhålla och behålla ett serveringstillstånd. Det är viktigt att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa. Menyerna ska vara utformade på ett sådant sätt att de visar att restaurangen verkligen vill sälja mat och prisbilden ska vara realistisk. Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna erbjudas under hela serveringstiden. Fram till klockan 23:00 ska tillståndshavaren varje dag kunna tillhandahålla en fullständig meny med ett varierat utbud bestående av så väl förrätter, huvudrätter och efterrätter. Efter klockan 23:00 räcker det om gästerna kan erbjudas enklare rätter, exempelvis tillredda kalla rätter eller maträtter som värms i mikrovågsugn. Enbart snacks som t ex chips och nötter är inte tillräckligt. Vilka rätter som finns ska presenteras i en meny och prisbilden ska även här vara realistisk.

Av alkohollagens förarbeten framgår att köket ska vara utrustat på ett sådant sätt att ett varierat utbud av maträtter kan tillhandahållas. Ny matlagningsteknik, som till exempel så kallad sous vide teknik, ska i sig inte vara ett hinder för kommunen att meddela tillstånd. Av förarbetena framgår också att serveringstillstånd inte ska medges om enbart enklare anrättningar, såsom till exempel smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte heller i fortsättningen ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd i kommunen.

När det gäller stadigvarande serveringstillstånd för slutna sällskap eller tillfälliga tillstånd är det tillräckligt om det tillhandahålls någon form av tillredd mat. I dessa fall är det tillräckligt med exempelvis lägenhetsspisar och mikrovågsugnar för uppvärmning.

Vid trafikservering (till exempel på båt, tåg, buss) kan kraven på matutbud och kök ställas något lägre än vid annan stadigvarande alkoholserving till allmänheten.

Enligt 8 kap 14 § ska serveringstillstånd omfattas av ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Alkoholserving på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen utan det gäller samma regler som för servering i övrigt, bland annat att serveringsytan ska vara avgränsad och överblickbar. Dessutom gäller att uteserveringen ska ligga i anslutning till serveringslokalen och uppfylla övriga krav som t.ex. godkännande av markägare, tillstånd från polismyndigheten om att använda offentlig plats, samt bygglov där så krävs. Eventuellt bygglov för uteservering ska även lämnas in till kommunen.

Till utfärdat tillståndsbevis ska bifogas en ritning över tillåten serveringsyta. Alkoholhaltig dryck får inte serveras och inte heller intas utanför den godkända ytan.

Enligt 8 kap. 14 § andra stycket alkohollagen kan ett särskilt tillstånd meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag under den tid han eller hon bedriver servering där. Ovanstående lagtext kan vara tillämplig vid exempelvis festivaler, då flera tillståndshavare kan utnyttja en gemensam yta inom ett avgränsat område. En förutsättning för tillstånd att använda ett gemensamt serveringsutrymme är att varje sökande sen tidigare har ett eget serveringstillstånd för sin verksamhet.

Olägenhet på grund av serveringsställets placering eller andra skäl

Enligt 8 kap. 17 § alkohollagen får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller medföra särskild risk för människors hälsa. Kommunen bör i sina riktlinjer ange vilka kriterier den tillämpar vid bedömningen för att det ska bli tydligare för dem som ansöker om serveringstillstånd. Kommunen måste dock alltid bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Med alkoholpolitiska olägenheter menas i detta sammanhang att etablering av ett serveringsställe med alkoholserving eller utökad rätt till serving för ett befintligt serveringsställe riskerar att medföra samhälleliga problem. Dessa kan vara av social, nykterhets- eller ordningsmässig art. Bedömning av alkoholpolitiska olägenheter ska i varje enskilt fall utgå från ansökningshandlingar, uppgifter inhämtade från besök på aktuellt serveringsställe, yttrande från remissinstanser och den kunskap som myndigheten har om aktuellt område, serveringsställe och den sökande.

För att minska riskerna för alkoholpolitiska olägenheter gäller följande:

- Tillstånd ska inte beviljas i de fall där polisen avstyrker ansökan med hänvisning till ordningsproblem på serveringsstället eller i dess närmaste omgivning.
- Polismyndighetens yttrande och inställning ska ha avgörande betydelse när det gäller bedömning av ordning och säkerhet vid serveringsstället. Detta kan gälla såväl lämpliga serveringstider som krav på förordnade vakter.
- Tillstånd ska inte beviljas inom, eller i närheten av områden, där verksamheten i första hand vänder sig till barn och ungdomar, exempelvis ungdomsgårdar, skolor och platser som i första hand är avsedda för barns lek. Tillstånd ska inte heller beviljas i närheten av bostadsområden med känd missbruksproblematik.
- Alkoholpolitisk hänsyn ska alltid ha klart företräde framför affärsmässig eller konkurrensmässig hänsyn.

Ansvarsfull alkoholserving

Enligt 3 kap. 7 § andra stycket alkohollagen får serving av alkohol ske till den som fyllt 18 år. Enligt 3 kap. 8 § får alkohol inte utlämnas till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel. Alkoholdrycker får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon annan. Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Enligt 7 kap. 1 § alkohollagen ska särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenterna. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Enligt 8 kap. 20 § ska ansvarig personal tillse att det vid serving av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat iakttas måttfullhet och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Enligt 8 kap. 21 § får priset för en alkoholdryck inte sättas lägre än inköpspriset för drycken eller ett alkoholdrycksliknande preparat jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Alkohollagen är en så kallad skyddslag och den har tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar. Den som bedriver servering av alkoholdrycker ska se till att denna sker på ett ansvarsfullt sätt och präglas av måttfullhet. Försäljning av alkoholdrycker ska ske på ett sådant sätt att hänsyn tas till människors hälsa och trygghet. Den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljning har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället. Det innebär exempelvis att märkbart onyktra gäster inte ska ges tillträde till serveringsstället utan avvisas. Dessutom får gäster inte serveras alkohol i sådan omfattning att de blir störande eller märkbart berusade. Vidare har tillståndshavaren ansvar för att motverka oordning på serveringsstället och i dess närhet.

Kommunen anser att det inte är förenligt med vad som sägs i alkohollagen om ansvarsfull alkoholservering som präglas av måttfullhet om det förekommer försäljning av drinkbord till fast pris, helflaskor med sprit, så kallade helrör, shotsbrickor, ölhinkar eller liknande. Genom att servera en större mängd alkohol på en gång till en person eller till en mindre grupp gäster förlorar serveringsstället möjligheten att behålla kontrollen över att alkoholserveringen sker under ansvarsfulla former. Risken ökar markant att det sker langning till underåriga och till alltför berusade personer. Denna typ av servering godtas inte av kommunen.

Kommunen anser att ”bartömning” är ett begrepp som uppmanar gäster till en ökad konsumtion av alkoholdrycker. Detta begrepp är därför inte förenligt med vad som sägs i alkohollagen om måttfullhet. Denna typ av marknadsföring godtas inte av kommunen.

Det ska påpekas att den som serverat en märkbart berusad gäst eller en person som inte fyllt 18 år personligen kan ställas till svars för detta och bli dömd enligt 11 kap 9§.

Serveringstider

Enligt 8 kap. 19 § alkohollagen är det kommunen som beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdryckslikande preparat får serveras.

Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 8 kap. 17 § alkohollagen. Om inte kommunen beslutar annat, får servering inte påbörjas tidigare än klockan 11:00 och inte pågå längre än till klockan 01:00, den så kallade normaltiden. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång. Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum. Enligt 8 kap. 17 § alkohollagen kan kommunen vägra serveringstillstånd om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet, eller av andra skäl, kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Detta kan göras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Bestämmelsen i 8 kap. 19 § alkohollagen om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken och social hänsyn ska därför gå före affärsmässiga och konkurrensmässiga hänsyn. Att en konkurrerande restaurang redan har fått längre serveringstid är inget skäl till att ge bifall till en annan ansökan om det kan antas att sociala och alkoholpolitiska olägenheter kommer att uppstå. När kommunen prövar en restaurangs serveringstid ska man beakta om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller om den kan innebära särskild risk för människors hälsa. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska alltså stå i förgrunden när kommunen prövar sökta serveringstider. Denna prövning ska göras vid alla ansökningar, oavsett vilken

serveringstid som sökts. Servering av starköl, vin, sprit, andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får i normalfallet påbörjas kl. 11:00 och avslutas senast kl. 01:00. Kortare serveringstid kan meddelas om skäl finns, exempelvis enligt rekommendation från polismyndigheten eller miljöenheten. Beslut om senare serveringstid kan förenas med villkor om att ett lämpligt antal förordnade ordningsvakter ska tjänstgöra vid serveringsstället.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten och till slutna sällskap

Enligt 8 kap. 2 § första stycket anges att tillstånd för servering av alkoholdrycker till allmänheten eller slutet sällskap kan meddelas för enstaka tidsperiod eller enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd)

I förarbeten till alkohollagen anges att tillfällig servering förutsätter att det inte är en regelbundet återkommande verksamhet.

Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med 8 kap 12 § alkohollagen.

För tillfälligt tillstånd för servering till **allmänheten** gäller på Orust att:

- serveringen ska ske inom en noggrant avgränsad yta och ha ett tillfredsställande antal sittplatser. Detta ska anges i form av en tydlig ritning
- den sökande ska kunna styrka rätten att disponera mark eller lokal för det sökta arrangemanget
- det ska erbjudas ett antal tillredda maträtter som ska kunna serveras under hela serveringstiden
- villkor kan ställas om att det måste finnas ett visst antal ordningsvakter vid serveringsstället för att säkerställa ordning och överblicken av serveringsytan
- godkänt kunskapsprov ska finnas eller göras.
- servering medges normalt under den så kallade normaltiden 11:00 – 01:00
- tillstånd kan meddelas för en period om högst 2 veckor eller för högst 8 tillfällen per år.

För tillfälligt tillstånd för servering till **slutet sällskap** gäller på Orust att:

- tillstånd medges endast om det är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse utöver att delta vid sammankomsten. Till exempel förening, företag eller annat slutet sällskap.
- en förteckning med personerna som kommer att delta vid den aktuella tillställningen ska kunna visas upp. Ett sällskap kan inte anses slutet om allmänheten, genom att lösa medlemskort i entrén, får tillträde till lokalen
- eventuell annonsering får inte vända sig till allmänheten
- det kan komma att krävas att sökanden presenterar stadgar, verksamhetsberättelse, styrelseprotokoll och medlemslista.
- det ska finnas någon form av tillredd mat och uppges i ansökan vilken mat som ska serveras.
- vid försäljning av alkoholdrycker ska ett skäligt pålägg läggas till inköpspriset.
- godkänt kunskapsprov ska finnas eller göras
- servering medges normalt under den så kallade normaltiden 11:00 – 01:00
- tillfälligt tillstånd för slutet sällskap meddelas för högst tolv tillfällen per år

Cateringverksamhet

Enligt 8 kap. 4 § kan den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap beviljas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Serveringstillstånd för cateringverksamhet gäller endast i lokal där brandsäkerheten har godkänts av räddningstjänsten. Därför måste tillståndshavaren, senast 2 veckor innan, meddela kommunen, vilken lokal som ska användas.

Pausservering

Enligt 8 kap. 15 § fjärde stycket kan tillstånd meddelas för servering av starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert. Något krav på matservering ställs inte.

För teater eller konsertlokal som saknar etablerad permanent verksamhet kan endast tillfälligt paustillstånd meddelas för enstaka tillfälle, max 10 tillfällen/år, eller för en kortare tidsperiod, max 6 veckor, då samma föreställning omfattar flera speldagar, exempelvis revyer.

Kryddning av spritdryck för servering som snaps

Enligt 8 kap. 3 § alkohollagen har den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen. Verksamheten ska vara i liten skala, exempelvis om man vill krydda sin egen snaps till julbordet. Anmälan till kommunen ska göras minst 2 veckor innan den kryddade snapsen ska börja serveras.

Provsmakning av alkoholhaltiga drycker

I 8 kap. 6 § alkohollagen anges att anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåten under förutsättning att arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum. Alternativt att de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

Arrangör med stadigvarande serveringstillstånd ska göra en anmälan till kommunen senast 2 veckor innan provsmakningen ska äga rum.

I 8 kap. 7 § alkohollagen anges att den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten. Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller preparat vid tillverkningsstället om den har ett särskilt tillstånd för provsmakning.

Anmälan till kommunen ska göras senast 2 veckor innan provsmakningen ska äga rum.

Max antal godtagbara enheter vid provsmakning är 8 vid följande mängd:

- 15cl av öl och andra jästa alkoholdrycker
- 5cl av vin

- 1,5cl av spritdrycker

Oavsett mängd alkohol som serveras ansvarar tillståndshavaren för att ordning och nykterhet upprätthålls.

Rumsservering på hotell och minibar

Enligt 8 kap. 5 § alkohollagen får hotell, som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler, servera alkoholdrycker på hotellrummen (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummen ske. När det gäller serveringstider är det tillåtet att servera alkoholdrycker dygnet runt på hotellrum och via minibar. Dryckerna ska serveras av serveringspersonal och bestämmelserna i alkohollagen om åldersgräns för servering, serveringsansvarig person och tillgång till tillredd mat ska följas. Serveringspersonalen behöver dock inte ha tillsyn under den tid som dryckerna intas.

Tillsyn

I 9 kap. 2 § alkohollagen anges att kommunen och polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker.

Kommunen upprättar en tillsynsplan som lämnas in till Länsstyrelsen.

I 9 kap. 3 § anges att tillsyn över marknadsföring på serveringsstället utövas av kommunen.

Folkhälsomyndigheten har ett övergripande nationellt tillsynsansvar och har av regeringen bemyndigats att meddela allmänna råd och vägledning när det gäller lagens tillämpning.

Länsstyrelsen i Västra Götaland är den myndighet som har ansvar för tillsynen i länet och ska också vara rådgivande till kommunerna i deras verksamheter. Lokalt är det kommunen och polismyndigheten som svarar för tillsynen.

Tillsynen kan delas upp i tre delar: förebyggande tillsyn, inre tillsyn och yttre tillsyn.

Kommunens tillsyn görs i första hand för att kontrollera att de restauranger som har tillstånd att servera alkohol bedriver sin verksamhet enligt gällande lagar och bestämmelser. Tillsyn i kombination med möjlighet till sanktioner är också ett effektivt sätt att ge branschens aktörer möjlighet att konkurrera på lika villkor.

Yttre tillsyn innebär att kommunen gör besök hos tillståndshavare. Det kan också förekomma så kallad samordnad tillsyn. Då samarbetar kommunen med andra myndigheter vid tillsynen. Exempel på deltagande aktörer är Polismyndigheten, Räddningstjänsten, Livsmedelsinspektörer och Skatteverket.

Inre tillsyn innebär att kommunen rent administrativt kontrollerar tillståndshavares personliga och ekonomiska lämplighet. Detta görs med stöd av uppgifter som inhämtas från andra myndigheter, exempelvis polis- och skattemyndighet och via kreditupplysning. Även marknadsföring via sociala medier kontrolleras.

Förebyggande tillsyn innebär att kommunen tillhandahåller information och kan erbjuda utbildning i form av kurser samt informationsträffar. Vid dessa tillfällen kan även företrädare för andra myndigheter delta. Syftet är att informera om alkohollagens regler och andra förordningar så att brister i verksamheterna inte uppstår.

I kommunens tillsynsplan anges hur tillsynsverksamheten ska se ut under ett år. Rent generellt kan sägas att de restauranger med serveringstillstånd och vars verksamhet vänder sig till en ungdomlig publik och/eller har sena öppettider med hög alkoholförsäljning kan räkna med flera tillsynsbesök under året.

Kommunen har som mål att varje serveringsställe ska besökas minst 1 gång per år. Om oegentligheter har uppmärksammats meddelas tillståndshavaren om dessa och har sedan möjlighet att lämna ett skriftligt yttrande/förklaring till kommunen.

Sanktioner vid lagöverträdelser

Enligt 9 kap. 17 § alkohollagen får kommunen meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen

Enligt 9 kap. 18 § alkohollagen ska kommunen återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottlig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Erinran och varning ska vara förstahandsalternativ när överträdelserna är av sådan art att återkallelse av tillstånd inte kan anses vara en befogad åtgärd.

Tillstånd kan dock återkallas utan föregående erinran eller varning när det gäller grov ekonomisk misskötsamhet eller om tillståndshavaren begått brott som gör honom eller henne olämplig att inneha serveringstillstånd.

Servering och försäljning av folköl

Försäljning av folköl i butik liksom servering av alkohol på restaurang regleras i alkohollagen (2010:1622). Varje handlare måste ha kunskaper om de regler som gäller vid försäljning av folköl. Det är försäljarens skyldighet att förvissa sig om att folköl inte säljs eller lämnas ut till den som inte fyllt 18 år. Därför måste butiksägaren ansvara för att se till att personalen har tillräckliga kunskaper vad det gäller försäljning av folköl. Det ska finnas ett egenkontrollprogram som beskriver hur försäljningen av folköl kan ske på ett säkert sätt. Detta program ska de anställda känna till.

Folköl är en alkoholdryck som har en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent men inte över 3,5 volymprocent. Öl med lägre alkoholstyrka än 2,25 volymprocent är ingen alkoholdryck. Öl med högre alkoholstyrka än 3,5 volymprocent kallas starköl. En burk folköl 3,5 volymprocent innehåller lika mycket alkohol som 4 cl 40-procentig sprit.

För att sälja folköl krävs det att försäljningsstället är godkänt som stadigvarande livsmedelslokal. Det innebär att butiken måste ha ett brett och varierat sortiment av matvaror. Det ska därför finnas ett flertal av varje försäljningstyp till försäljning, alltså fler konserver, mejeriprodukter, charkprodukter, smörgåsar, frysta varor, bröd och grönsaker. Det ska även finnas ett sortiment av lättdrycker till försäljning i butiken som till exempel lättöl, läsk och vatten.

Glass, godis, chips, kaffe och te anses inte uppfylla kravet på tillhandahållande av matvaror. Godiskiosker, tobaksaffärer, spel- och videobutiker får endast sälja folköl om de samtidigt uppfyller ovanstående krav.

Vid servering av folköl är det en förutsättning att det samtidigt serveras mat. Lokalen måste därför vara avsedd för att man ska kunna äta mat och dricka öl på stället. Minimikravet kan anses vara uppfyllt om det till exempel serveras varma smörgåsar, varm korv, hamburgare eller skaldjur. Det ska vidare tillhandahållas ett sortiment av lättdrycker såsom lättöl, läsk, vatten på serveringsstället. Servering av folköl ska ske med återhållsamhet och får inte föranleda några olägenheter i fråga om ordning och nykterhet.

Tillsyn av folkölsförsäljning

Folkhälsomyndigheten och respektive länsstyrelse har tillsynsansvar på central och regional nivå. Kommunen har tillsammans med polismyndigheten det lokala tillsynsansvaret över försäljning och servering. När tillsynsmyndigheten genomför tillsyn, har personal som genomför denna rätt att få tillträde till lokaler och andra områden som berörs av lagen. De har även rätt att få de upplysningar, handlingar och liknande som behövs i tillsynsarbetet.

Syftet med besöket är att informera om de regler som gäller vid försäljning, kontrollera att reglerna följs samt stödja butiksägare att klara de krav som ställs i lagen.

Utöver detta registrerar kommunen försäljningsställen och tar ut avgifter samt utreder försäljningsstället som brutit mot reglerna.

För att finansiera tillsynsverksamheten har kommunen rätt att ta ut en årlig tillsynsavgift av dem som säljer folköl enligt alkohollagen 8 kap 10 §.

Det är kommunfullmäktige som bestämmer om avgiftens storlek.

Det finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen. Dels straffrättsliga sanktioner som utfärdas av polis eller åklagare när ett brott har begåtts. Dels administrativa sanktioner som olika tillsynsmyndigheter kan använda för att åstadkomma en förändring i framtiden. Exempelvis kan varning eller förbud mot försäljning meddelas en butik som sålt folköl till minderårig, underlåtit sin anmälningsskyldighet eller saknar program för egentillsyn.

Den som innehar folköl i uppenbart syfte att olovligen sälja den döms för olovligt innehav av alkoholdrycker. Detta innebär att folköl som uppenbarligen finns för försäljning i lokal som inte uppfyller alkohollagens bestämmelser om godkänd livsmedelslokal eller saknar tillräckligt matvaruutbud får beslagt av polismyndigheten. Detsamma gäller också om kommunen meddelat förbud att sälja folköl eller att försäljningsstället inte anmält att folköl ska säljas.

Kommunen kan förbjuda försäljning av folköl i sex månader om alkohollagens regler inte följs.

Om regelbrottet upprepas eller bedöms som allvarligt kan kommunen förbjuda försäljning i tolv månader. Om personalen bryter mot reglerna är det butiksägaren som bär ansvaret.

Den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut folköl till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som säljer folköl trots kommunen lagt ett förbud mot försäljning. Den som medverkat till försäljning, exempelvis kassapersonal kan också dömas för olovlig dryckeshantering.

Beslut som en kommun har fattat enligt alkohollagen får överklagas hos allmän författningsdomstol. Det krävs ett prövningstillstånd för att kunna överklaga till kammarrätten